

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу **Людвіка Іллі Ігоровича**
на тему: **«ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ АПК
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ РИНКІВ»**

представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 Економіка

Актуальність теми дисертації. Сучасні виклики світового ринку, нестабільність економічного середовища, впровадження цифрових технологій та зміна споживчих запитів вимагають від суб'єктів АПК підвищеної гнучкості, конкурентоспроможності та інноваційної активності. У цьому контексті обрана тема є надзвичайно актуальною як для наукової спільноти, так і для практиків аграрного сектору економіки.

Особливої актуальності тема дисертації набуває в умовах реформування економіки України та посилення інтеграційних процесів із європейськими та світовими ринками. Агропромисловий комплекс України, як один із стратегічних секторів національної економіки, потребує переосмислення традиційних підходів до ведення бізнесу з урахуванням світових трендів сталого розвитку, цифровізації виробничих процесів, використання смарт-технологій та принципів зеленої економіки. Успішна трансформація підприємств АПК можлива лише за умови системного впровадження інноваційних рішень на всіх рівнях управління та виробництва.

Водночас глобалізація ринків створює як нові можливості для виходу українських аграрних виробників на міжнародну арену, так і нові виклики у вигляді посилення конкуренції, стандартів якості, технічних регламентів і вимог до екологічної безпеки продукції. Саме тому дослідження механізмів інноваційного розвитку підприємств АПК є надзвичайно важливим для формування стратегічного бачення розвитку галузі в умовах світових змін. Практичне значення роботи полягає у можливості використання її висновків і рекомендацій у державному та корпоративному управлінні, розробці інноваційних стратегій розвитку аграрних підприємств, а також для забезпечення їх конкурентних позицій у глобальному просторі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану наукових досліджень і розробок Вінницького національного аграрного університету і є складовою частиною науково-дослідної теми: «Організаційно-економічні аспекти розвитку агроєкосистем на засадах екологізації економіки» (номер державної реєстрації 0121U112882, 2021-2024 рр.), у рамках якої здобувачем здійснено аналіз інноваційних методів ведення сільськогосподарського виробництва та досліджено їх вплив на аграрний сектор економіки України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Метою дисертації є розробка теоретичних і практичних рекомендацій

щодо інноваційного розвитку підприємств агропромислового комплексу в умовах глобалізації ринків, зокрема шляхом адаптації до глобальних змін, впровадження новітніх технологій та підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств.

Об'єктом дослідження є підприємства агропромислового комплексу України, їх інноваційний розвиток та адаптація до умов глобалізації ринків.

Предметом дослідження є процеси впровадження інновацій, управління інноваційними змінами та стратегічне планування інноваційного розвитку підприємств АПК, із урахуванням глобальних економічних тенденцій, технологічних змін та викликів, пов'язаних з глобалізацією.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у поглибленні теоретико-методичних засад інноваційного розвитку підприємств агропромислового комплексу в умовах глобалізації ринків та обґрунтуванні практичних підходів до підвищення їх конкурентоспроможності на основі інноваційної трансформації.

Вперше

- розроблено економіко-математичну модель оптимізації інвестицій в інноваційний розвиток підприємств АПК України, що об'єднує логарифмічну функцію приросту продуктивності праці, модифіковану виробничу функцію Кобба-Дугласа, модель експортного потенціалу та функцію прибутку з урахуванням зовнішніх ризиків, що дозволяє комплексно оцінювати ефективність інноваційних рішень за умов глобалізаційного тиску, обмежених ресурсів і підвищеної невизначеності економічного середовища;

удосконалено:

- теоретичні положення щодо впливу глобалізаційних процесів на інноваційну активність підприємств АПК, зокрема через механізми вертикальної інтеграції, адаптивних стратегій та участі в міжнародних ланцюгах доданої вартості;

- визначення категорії «інноваційний розвиток підприємств АПК» як цілісного, послідовного процесу модернізації, що базується на системному впровадженні нововведень у всіх функціональних сферах діяльності з метою підвищення ефективності, конкурентоспроможності та екологічної стійкості;

- підходи до визначення інноваційної конкурентоспроможності підприємств АПК в умовах глобалізації ринків, на основі поєднання ресурсно-орієнтованої концепції та моделей стратегічного управління;

- системно-динамічний підхід до моделювання інноваційного розвитку аграрного сектора економіки, що полягає у включенні до моделі впливу інституційних, глобалізаційних та ризик-орієнтованих чинників, що дозволить враховувати економічні, політичні, кліматичні, валютні та логістичні ризики у процесі прийняття інвестиційних рішень та підвищить релевантність моделі до реальних умов функціонування підприємств АПК у період воєнних і поствоєнних трансформацій;

набули подальшого розвитку:

- концептуальні положення щодо посилення синергії між науково-

дослідними установами, освітніми закладами та бізнесом для створення національної інноваційної екосистеми в аграрному секторі економіки;

- дослідження орієнтації аграрних підприємств на інноваційний розвиток, зокрема через цифровізацію виробництва та впровадження технологій точного землеробства, рішень у сфері Big Data, Smart Farming, біоенергетики та автоматизації, що дозволить підвищити ефективність агропромислового виробництва, оптимізувати управління та зменшити вплив на довкілля;

- положення про доцільність застосування ігрових та стохастичних моделей у прийнятті стратегічних інноваційних рішень в аграрному секторі економіки. В рамках моделі інноваційного інвестування проаналізовано поведінку підприємства в умовах стратегічної взаємодії з конкурентами за допомогою рівноваги Неша, а також здійснено сценарну оцінку прибутковості з використанням стохастичних методів, що забезпечує підвищення точності прогнозування у ситуаціях високої невизначеності.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості безпосереднього використання її результатів для удосконалення підходів до інноваційного розвитку підприємств агропромислового комплексу в умовах глобалізації. Запропоновані у дослідженні науково-методичні підходи, аналітичні інструменти та структурно-логічні моделі можуть бути використані у процесі стратегічного планування, оптимізації інноваційної політики, посилення конкурентоспроможності аграрних підприємств, а також формування державної політики інноваційного розвитку в аграрній сфері.

Основні положення, висновки та пропозиції дисертації впроваджено в практичну діяльність суб'єктів господарювання, зокрема: ТОВ «БІЗНЕС АГРО ІМПЕРІЯ» запропоновано рекомендації, що сприятимуть підвищенню ефективності та конкуренції, шляхом впровадження інноваційних технологій на підприємстві та управлінських рішень, спрямованих на оптимізацію виробничих процесів і покращення продуктивності (довідка № 141/10 від 30.10.2024 р.).

Впроваджено у діяльність ТОВ «ФРЕНДТ», запропоновано механізм інтеграції інноваційних цифрових технологічних рішень, що враховує особливості національного ринку та формує ефективну стратегію цифровізації агропромислових підприємств України, шляхом використання реалізації розроблених підходів до автоматизації виробничих процесів, використання штучного інтелекту та технологій Big Data, а також адаптації підприємства до принципів сталого розвитку (довідка № 3 від 14.01.2025 р.).

Результати дисертаційного дослідження були розглянуті Департаментом агропромислового розвитку Вінницької обласної військової адміністрації та рекомендовані для використання в роботі сільськогосподарських підприємств області. Пропозиції щодо формування обґрунтованих науково-практичних підходів до формування інноваційних стратегій підприємств АПК будуть враховані при розробці регіональних програм з підтримки агропромислового виробництва Вінницької області (довідка № 01.1-27/287 від 26.03.2025 р.).

Положення дисертаційної роботи використовуються в освітньому процесі Вінницького національного аграрного університету, зокрема при викладанні дисциплін: «Економіка аграрного виробництва»; «Глобальна економіка» (довідка № 01.1-60-540 від 22.05.2023 р.).

Повнота викладення наукових положень, матеріалів, висновків і рекомендацій в опублікованих працях. Основні результати дисертаційної роботи висвітлено автором у 6 наукових публікаціях загальним обсягом 5,13 умовних друкованих аркушів (власний доробок автора становить 4,78 умовних друкованих аркушів), з яких - у фахових виданнях України, включених до переліку наукових фахових видань України категорії «Б», включених до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus – 2,88 умовних друкованих аркушів, у монографіях іноземною мовою у зарубіжних виданнях – 1,7 умовних друкованих аркушів, в інших виданнях (тези доповідей) – 0,2 умовних друкованих аркушів.

Дисертаційна робота Людвіка Іллі Ігоровича присвячена комплексному аналізу теоретико-методологічних, аналітичних і прикладних аспектів інноваційного розвитку підприємств агропромислового комплексу в умовах глобалізації ринків. Обрана тема є надзвичайно актуальною з огляду на стратегічне значення АПК у структурі національної економіки та зростаючий вплив глобалізаційних викликів на ефективність і стійкість сільськогосподарського виробництва.

У роботі обґрунтовано сутність і специфіку інноваційного розвитку підприємств АПК, уточнено понятійно-категоріальний апарат, здійснено систематизацію наукових підходів до трактування інновацій, запропоновано авторське визначення поняття «інноваційний розвиток підприємств АПК». Автор детально проаналізував вплив глобалізаційних процесів на аграрний сектор, окреслив ключові тенденції, бар'єри та можливості, зокрема в умовах відкритої економіки та воєнного стану в Україні.

Запропоновано методологічні підходи до оцінювання ефективності інноваційної діяльності, зокрема проведено порівняльну характеристику традиційних і альтернативних методів. Обґрунтовано доцільність застосування форсайт-методології для стратегічного прогнозування. Особливу увагу приділено аналізу стану інноваційної активності підприємств АПК України, виокремленню системних бар'єрів та напрямів їх подолання.

Дотримання принципів академічної доброчесності. Обсяг і оформлення дисертації є такими, що відповідають вимогам МОН України. У дисертаційній роботі порушень академічної доброчесності не виявлено.

Дисертація містить посилання на джерела запозичених ідей, розробок, тверджень та інформаційно-аналітичні ресурси.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи. Наукова цінність дисертації полягає у можливості використання отриманих результатів у процесі стратегічного планування розвитку підприємств АПК, формування державної політики у сфері цифровізації та інноваційної

трансформації агросектору, а також при розробці освітніх і наукових програм для підготовки економістів-аграрників.

Структура роботи є логічною та послідовною. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Кожен розділ має завершений характер і відображає основні етапи досягнення поставленої мети й завдань дослідження. Виклад матеріалу здійснено на високому науково-теоретичному рівні з належним обґрунтуванням, використанням сучасних джерел літератури, нормативних документів і статистичних даних.

Разом із тим, дисертаційна робота не позбавлена окремих недоліків, що не впливають суттєво на загальну наукову цінність дослідження, проте потребують уваги здобувача, зокрема:

1. У підпункті 1.2 дисертаційної роботи автор обґрунтовано вказує на посилення глобалізаційного тиску на підприємства АПК та необхідність адаптаційних стратегій. Водночас, на нашу думку, доцільно було б окреслити відмінності між екзогенними та ендегенними викликами, а також диференціювати їх за походженням: економічні, технологічні, інституційні, екологічні тощо, що дозволило б краще зрозуміти, які саме зовнішні загрози обумовлюють потребу в інноваційному розвитку.

2. Цілком слушно, що автор приділяє значну увагу поняттю інноваційної зрілості як чиннику довгострокової конкурентоспроможності підприємств. Проте термін потребує більш конкретного трактування у рамках методології дослідження. Важливо розмежувати «інноваційну активність» та «інноваційну зрілість», оскільки кожен із цих рівнів має різні індикатори вимірювання. Доцільно навести хоча б коротку класифікаційну таблицю з відповідними ознаками.

3. Другий розділ дисертаційної роботи вирізняється ґрунтовністю викладення та прагненням до практичної аналітики. У підпункті 2.3 дисертант цілком обґрунтовано звертається до аналізу Глобального індексу інновацій як важливого інструменту оцінювання інноваційного потенціалу країн у контексті глобальної економіки. Разом із тим, наукова цінність цієї частини розділу могла б бути посилена через більш глибокий аналітичний супровід поданих показників, зокрема через порівняння динаміки показників України з групою країн зі схожим рівнем розвитку або з аналогічними аграрними економіками (Польща, Румунія, Болгарія, Туреччина), таке трактування сприяло б формуванню комплексного аналітичного бачення позицій України у міжнародному контексті.

4. В окремих фрагментах тексту варто уточнити логіку формулювань і забезпечити стилістичну узгодженість викладу, уникнувши дублювання понять, неоднозначностей та переходів між описовими й аналітичними частинами без належних зв'язків, що сприятиме підвищенню наукової цілісності та загальної якості викладення матеріалу.

Зазначені зауваження мають рекомендаційний характер і не знижують

загального рівня виконання дисертації.

Загальний висновок. З огляду на актуальність, новизну, важливість отриманих автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також практичну цінність сформульованих положень і висновків, вважаємо, що дисертаційна робота Людвіка Іллі Ігоровича на тему: «Інноваційний розвиток підприємств АПК в умовах глобалізації ринків», відповідає вимогам п. 5, 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», п. 26 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами), а її автор Людвік Ілля Ігорович заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка.

Рецензент

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри аграрного
менеджменту та маркетингу факультету
менеджменту та права Вінницького
національного аграрного університету

Оксана ПІДВАЛЬНА

Підпис Підвальної О.Г. засвідчую
Вчений секретар

Тетяна КОРПАНЮК

